

in obsežna sestava teh zapisnikov nadaljno naobrazbo učiteljstva in vsestransko upoštevanje teh konferenc ter povzdiguje ugled šole in učiteljstva. Naravno je, da prilagajo tudi tem zapisnikom po en in tudi več referatov.

Lepe zapisnike pišejo tudi o vsakoletnem nadzorovanju šole; obsegajo navadno po 2 do 3 pole in so pisani v treh komadih. Zaradi tega trajajo dotične skupščine tudi najmanj po 3 ure.

Te ogromne množine od učiteljev popisane papirja pač jasno pričajo, kako utemeljena je moja trditev: Mi napredujemo!

Vsakdo mi po vsem tem tudi potrdi, da morajo biti naše šole v lepem redu, a žal, da še niso vse v enakem redu. Le vzemi šematizem v roko in rimske številke pri vsaki šoli ti povedo, da so naše šole kaj čudno razvrščene v tri, oziroma štiri rede, ki jih pa ne morejo izenačiti učitelji z vsemi svojimi zapisniki in referati.

Tudi naši neutrudljivi nadzorniki ne morejo tega storiti, temveč je to za nas najvažnejše urejevanje šol prepuščeno večinoma nestrokovnjakom — deželnim poslancem.

Lani in letos smo videli, da imajo naši slovenski poslanci za urejevanje šol mnogo več smisla kakor nemški. Eden teh, Link po imenu, se je celo tako robato protivil, da je zbudil celo našo spečo »Zvezo«, ki mu bo dala v »Schul- und Lehrerzeitung« primerno brco. Da bi le kaj zalegla!

Tako smo torej delovali v ravno minulih letih, in če nas ne varajo znamenja, bo ta smer ostala tudi za naprej neizpremenjena.

Da bi se ob tej občno naraščajoči draginji ne podražila toliko potrebna papir in tinta, želi za novo leto vsem svojim sotrpinom

Liga + 15.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet do konca decembra 1904 K 28.971.68.

Glas iz Istre.

V 35. številki l. l. »Učit. Tovariša« sem čital naznanilo, da je uvedel sedanjí ravnatelj koprškega učiteljskega nov neobligatni predmet: ročne spretnosti. Ta predmet podučuje c. kr. okr. šol. nadzornik italijanskih ljudskih šol v koprskem okraju. Ker ne zna ta nadzornik drugega jezika kot italijanski, poučuje le v italijanskem jeziku. Zatorej se morejo udeleževati tega pouka le dijaki, ki so večji blažene italijanske. Mi, ki poznamo razmere v deželi neverjetnosti, se ne čudimo, da imamo nadzornika, ki ne zna niti zveličavne nemščine. Čudimo se pa temu, da hoče sedanjí ravnatelj s tem pomagati, da bi uvedli ta predmet v ljudske šole. Ali bi ne bilo bolje, če bi poskrbel, da bi se na učiteljskem drugi obligatni in neobligatni predmeti učili tako, da bi učiteljski imeli več znanosti in spretnosti? N. pr. okr. učiteljska skupščina je odkritosrčno povedala, da dobe učiteljski

premalo spretnosti v materinem jeziku. Ta predmet je vendar toliko važnosti, da bi mu smel g. ravnatelj žrtvovati malo več pozornosti in časa in ga ne tratiti z ročnimi spretnostmi.

Enako se je skupščina izjavila proti uvedbi predmeta ročnih spretnosti v ljudske šole, ker je ljudska šola že preobložena s predmeti. Za pouk ročnih spretnosti je potreba mnogo časa, mnogo orodja in mnogo prostora, a vsega tega nimamo na naših ljudskih šolah s poldnevni poukom. Šole so natlačeniopolne, ker tu niso redke enorazrednice s 120—150 otrok, nekaj jih je, ki imajo nad 200 otrok. In v kakšnih prostorih se mora učitelj dušiti z vsemi temi otroki! Vem za šolo, kjer je prostora (po 3-8 m³ na otroka) za 30 otrok, a vanjo zabaja od 70—100 otrok hkrati. Tu so torej otroci dovolj na prostoru, da se lahko urijo v ročnih spretnostih...

Kakšna je pa šolska oprava? Klopí niso ostale iz konkordatske šole, pač pa so jih ohranili iz srednjega veka, in niso vredne drugega, kakor da bi jih spravili v starinski muzej. § 71. šol. in učnega reda določuje, naj ima vsaka šola ta-le učila: a) aparat za prvi pouk v čitanju; b) nazorila za prvi pouk v številjenju; c) podobe za nazorni pouk; d) globus; e) po en stenski zemljevid: planigloba, Avstro-Ogrske monarhije, Evrope, domače dežele in Palestine; f) predloge za risanje; g) malo zbirko domačih naturalij in enojnih fizikalnih aparatov; h) šolsko knjižnico. In kaj ima istrski učitelj od vsega tega? Aparat za prvi pouk v čitanju obstoji iz majhne zbirke tiskanih črk, kjer največkrat ni niti popolne slovenske abecede, kaj šele, da bi imeli tudi pripravo kamor bi postavljali te črke! Povečem so vse šole tudi brez stenskih tabel, ker jih imajo le tiste, kjer so si jih učitelji omislili sami. Nazorila za pouk v številjenju obstoje iz polomjenega številnega stroja, kjer je 100 kroglic, ako se ni kakšna izgubila. Da bi bilo treba nazoril za razlago drobcev, se tukajšnjim šolskim oblastnijam niti ne sanja. Podobe za nazorni nauk obstoje iz knjige, kjer je natlačenih na eni strani po deset in po več živali in reči, a še te so tako čudno pobarvane, da jih ne spozna niti odrasel človek. Kaj vse to mar našim šol. oblastnijam, saj je ravno sedanjí ravnatelj učiteljskega pri okr. učit. skupščini priporočal učiteljstvu, naj si podobe za nazorni nauk samo slika v takšni velikosti kot jih rabi. Povedal nam je, da so tako delali na učiteljskem v Gorici, toda tamkaj je slikal podobe učitelj risanja, ki je obenem slikar. Ali ni iz tega razvidno, da jim ni dosti, ko zahtevajo od učitelja, da mora biti živ leksikon, poleg tega naj bo še slikar, a plačo mu dajo takšno kot najslabšemu hlapcu!

Kakšni stenski zemljevidi so v istrskih ljudskih šolah? Planiglobi, Evropa in Avstro-Ogrska monarhija so še iz onih časov, ko ni bilo slovenskih izdaj, s hrvaškim tekstom, in naše šolske oblastnije čisto nič ne briga tudi to, da so v tem času nekaterim državam premenili meje. Učitelj ima ravno pri teh zemljevidih lepo priložnost, da lahko poučuje slovenske otroke hrvaščine; časa za to mu tudi preostaja, ker ima vsakih štirinajst dni pol ure zemljepisja in s tem mnogo pomore k slovanski vzajemnosti. Za zemljevid domače dežele nam služi neko zrcalo. Odkoder ga pogledaš, se leskeče kot zrcalo, kjer pa ni niti okrajnih mej!

Srečna je šola, ki ima izmed fizikalnih aparatov toplomer in tlakomer, a šolske knjižnice imajo pa le to, kar jim je podaril učitelj, ker ne skrbe za knjižnice ni občine, ni okraji, ni dežela. Kdaj pričakamo v Istri, da bo imela vsaka

šola vsaj po en izvod »Zvončka« in »Knjižnice za mladino«, ne moremo preračunati. Do tedaj je še dolgo, dolgo. So sicer nekateri kraj. šol. sveti, ki določijo vsako leto po nekaj v ta namen, a ta denar porabijo potem drugam ter se izgovarjajo, da ni denarja. Ta izgovor je sicer piškav! Ako gre občinski predstojnik kam v eno uro oddaljeno vas, ima za svojo pot 10 K in da je bolj imeniten, vzame s seboj še tajnika, ki mu plača 6 K. »Zvonček« in »Knjižnica« bi za ta znesek dohajala vse leto v šolo.

In pri takšnih razmerah hoče g. ravnatelj uvesti še nove predmete. Ali bi ne bilo bolje, da bi se potrudil, da bi se šolstvu v tem odpomoglo? Lepo priložnost ima, ker je član okrajnega in deželnega šol. sveta.

Nekaj naj tu javno pribijem! Vlada je pokazala, da so v Istri takšne razmere, da ni potreba niti c. kr. okr. nadzornikom, da bi znali nemški. Tem manj je torej treba učiteljem, a to le Italijanom. Kedaj se bodo potrudili slovenski deželni in državni poslanci, da uveljavijo to za Slovence in Hrvate?

Omenim naj še, da oni italijanski nadzornik, ki ne zna nemščine, ni absolviral učiteljskega ni v Italiji ni v Tridentu, pač pa v Kopru, kjer je napravil maturo l. 1877., a težko, da se je posrečilo napraviti to še kateremu Slovencu brez znanja nemščine. Iz tega se učimo, da ne smemo soditi znanja in olike učiteljstva po znanju nemščine, ker nam je pokazala vlada sama, da to ni merodajno merilo.

Dr. Sitnež.

Na razstavo v Zagreb k bratom Hrvatom v nedeljo 22. jan. 1905!

V zadnji številki pr. t. je »Učit. Tovariš« naznanil, da se vrši velika razstava risarij v Zagrebu od 22. decembra 1904 do 15. januarja 1905, ki jo priredi sekcija »za promicanje umjetničkoga obrazovanja Hrvatskega društva za unapredjenje obrazovanja.« O Božiču je posetilo nekaj slovenskih učiteljev razstavo v Zagrebu, toda tedaj so šele pričeli razstavljati risarije in to zaradi tega, ker je hrvaškemu učiteljem neki koncert povzročil mnogo dela. Toda gostoljubnosti hrvaškega učiteljstva se imamo prezgodni obiskovalci razstave zahvaliti, da se nismo vrnili, ne da bi kaj videli, temveč vračali smo se s pravo srčno zadovoljnostjo in z velikim občudovanjem vsega tega, kar smo videli. Gosp. učitelj Ivan Tomašič je bil tako vrlo prijazen in nam je razkazoval še ne razstavljeni del risarij. Kar načuditi se nismo mogli, kakšni uspehi se dosežejo z novimi metodami. Razstava je velezanimiva. Razstavljene so risarije učencev, izgotovljene v moderni smeri, risane v zabaviških, ljudskih in meščanskih šolah, realkah, gimnazijah in učiteljskih Avstrije, Ogrske, Nemčije, Švice in drugih dežel. Gosp. Tomašič je tudi obljubil, da bo predaval o novi metodi, in poseben strokovnjak bo kritikoval delo g. Marina, kadar se udeleži več slovenskih učiteljev razstave.

Tudi risarije tovariša Šege iz Logatca so razstavljene. Razstava traje ves mesec januar. »Učit. Tovariš« v večjem številu v nedeljo dne 22. t. m. in pričakovati bi bilo, da se tega izleta udeleži tudi drugo slovensko učiteljstvo v mnogobrojnem

številu. Kdo si ogleda to razstavo, pridobi več, nego če bi prečital več metodičnih knjig o novi reformi.

V Celju, dne 8. januarja 1905.

Fr. Voglár,
učitelj.

Nižjeavstrijski deželni šolski zakon popravljen.

Dan 21. decembra l. l. mora vsegamogočna antisemitska stranka na Dunaju vpisati v svoje politične anale kot dan, s katerim je pričela bledeti s takim sijajem prižgana zvezda v antisemitizmu oblečenega klerikalizma.

Kakor je »Učit. Tovariš« že pisal, je predložil deželni odbor nižjeavstrijski deželni zboru nov šolski zakon o povišanju učit. plač. Zakon je bil tak, da smo že takrat izrekli mnenje, da ga vlada nikakor ne more predložiti v najvišje potrjenje, ako si noče dati sama sebi krepke zaušnice.

V prvem zasedanju sklenjeni in od večine sprejeti šolski zakon v nižjeavstrijskem deželnem zboru je bil tak, da je bilo učiteljstvo popolnoma izročeno v milost in nemilost antisemitski recte klerikalni brezobzirni stranki. In kdor pozna končne smotre te breznarodne, po nadvladi hrepeneče stranke, je moral priznati, da bi bil novi šolski zakon v tem obsegu in v tem zmislu, kakršnega je skoval dež. odbor, na čelu mu dr. Gessmann, prvi žebelj v rakev sicer precej zastarelemu, a vendar še dokaj dobremu državnemu šolskemu zakonu.

Sicer je trojica Gessmann-Lueger-Scheicher jako oprezno in zvito postopala pri operaciji novega šolskega zakona, za kulisami je pridobila celo vlado zase, dokaz temu ta, ker ni odprl v prvem zasedanju dež. zbora pri sklepanju novega šolskega zakona vladni zastopnik grof Kielmansegg niti enkrat ust — a račun so delali brez oštirja.

Usodepolno glasovanje o znani vladni zahtevi o 63 milijonih kredita v računskem odseku državnega zbora, poulične demonstracije socijalne demokracije, adresa vseučilišnih profesorjev in nebroj peticij in odposlanstev tako na naučnega ministra kakor tudi na bivšega ministrskega predsednika dr. pl. Koerberja so prisilile skupno ministrstvo, da ni predložilo že sklenjenega šolskega zakona v najvišje potrjenje, temveč ga vrnilo deželnemu zboru v nov pretres z onimi predlogi, kakršne so stavili vsi ravnokar imenovani faktorji. In glavna zahteva vseh teh raznih pojavov se je takorekoč koncentrirala v tem, da država ne sme izročiti vse oblasti nad šolstvom stranki, kakršno tvorijo ravno antisemiti. In vlada je spoznala resnost položaja, ako izroči v najvišje potrjenje tak šolski zakon, kakršnega je odobril v prvem zasedanju deželni zbor nižjeavstrijski, zakaj že dne 4. decembra l. l. je izrekel dr. pl. Koerber v nekako pomirjenje razburjene javnosti deputaciji, ki jo je vodil državni poslanec dr. Vogler, sledeče besede: »Die Regierung kann selbstverständlich nicht achtlos an der Bewegung vorübergehen, die diese Gesetze in weiten Kreisen hervorgerufen haben, und ebensowenig vermag die Regierung ein Grundprinzip unserer ganzen Schulgesetzgebung, die Obergewalt des Staates, bei ihrem Entschlusse zu übersehen.«

Deželni zbor nižjeavstrijski je bil sklican na dan 21. decembra l. l. edino-le v ta namen, da pretrese še enkrat ves zakon ter vstavi one izpremembe, kakršne je nasvetovalo